

Dinsdag 16 januari 1917 – ochtendeditie

Belgische kinderen.

Ruim 500 kinderen zijn gisteren uit België te Roosendaal aangekomen, voor een verblijf in verschillende plaatsen van ons land.

Dinsdag 16 januari 1917 – avondeditie

Uit het bezette gebied van België en Frankrijk.

Berlijn, 15 januari. Volgens opgaven van de Gazette des Ardennes, zijn tot einde december 1916 in 16 maanden in het geheel 2557 Franse en Belgische inwoners door Franse en Engelse artillerieprojectielen en vliegerbommen gedood. In 1916 alleen werden 147 kinderen beneden 15 jaar gedood en 360 gewond.

Een tegenspraak van de Belgische regering.

Havre, 16 januari. De Belgische regering maakt een tegenspraak openbaar van de onlangs door de Duitse propaganda verspreide berichten over de manier, waarop Belgische uitgewekenen in Engeland behandeld zouden worden. Deze beweringen berustten op mededelingen van het Züricher blad Volksrecht, dat beweerde, dat de Engelse regering stelselmatig de Belgische vluchtelingen in Nederland en Frankrijk naar Engeland had laten overbrengen, waar zij goedschiks, kwaadschiks in de munitiefabrieken moesten werken. Ze zouden er lonen ontvangen, die kleiner waren dan die der Engelse arbeiders en onderworpen zijn aan een zeer nauw en streng toezicht. De geringste fout werd uiterst streng gestraft en de Belgische arbeiders konden zich aan deze toestand op geen andere manier onttrekken dan door dienst te nemen in het leger.

Het Belgische documentatiebureau heeft te Londen nauwkeurige inlichtingen ingewonnen over de toestand der Belgische arbeiders in Engeland. Deze inlichtingen logenstraffen de mededelingen van het Zwitserse blad volkomen. De feiten hebben zich als volgt toegedragen:

Geen enkele Belg wordt in Engeland tot arbeiden gedwongen. Een arbeider zonder werk kan als een Engelse arbeider zijn toevlucht nemen tot verschillende arbeidsbeurzen. Bij sommige van die arbeidsbeurzen zetelen afgevaardigden van het Belgische bureau voor arbeid, die aan hun landgenoten alle nuttige aanwijzingen verstrekken, er op toezien dat zij een plaats krijgen en hen met raad bijstaan. Ze zijn een waarborg tegen het uitbuiten van de Belgische arbeidskrachten. Het ministerie van handel heeft, ten einde het exploiteren van de Belgische arbeiders te beletten, het gebruik maken van Belgische arbeidskrachten onderworpen aan een vergunning, die slechts verleend wordt nadat er een onderzoek is ingesteld naar de toekomstige werkgever, ten einde te zien of deze de gewenste waarborgen aanbiedt uit een oogpunt van moraliteit en zich verbindt de lonen te betalen, die door de Engelse standaard worden voorgeschreven.

Wat betreft de vrijheid van de arbeider om van de ene werkplaats naar de andere te gaan, zijn de Belgen aan dezelfde voorschriften onderworpen als de Engelse arbeiders. Die voorschriften hebben ten doel alle verlies in de productie en sabotage te voorkomen. Wanneer een arbeider zonder ernstige redenen zijn patroon verlaat, dan kan zijn ontslagbewijs hem geweigerd worden door de patroon. Echter heeft de arbeider steeds de bevoegdheid om zijn zaak voor de bevoegde munitierechtbank te brengen. Zo zijn klacht verworpen wordt, moet hij zes weken wachten voor hij een nieuwe verbintenis kan aangaan. Over het algemeen krijgen de Belgische arbeiders, die van betrekking wensen te veranderen, hetzij met het doel hun positie

te verbeteren, hetzij om het werk te doen, dat hun vak is, steeds hun ontslagcertificaat. De Engelse werkgevers tonen zich in dit opzicht gemakkelijk.

De aan de Belgische arbeiders uitbetaalde lonen zijn gelijk aan die, welke door de Engelse tarieven worden voorgeschreven. Enkele cijfers zijn voldoende om aan te tonen, dat de Belgische arbeiders geen hongerlonen hebben. Ze krijgen 10 ½ tot 16 stuivers per uur, bij een gemiddelde werktijd van 54 uur per week. Overwerk wordt betaald met 25 procent voor de eerste drie uur, met 50 procent voor nachtarbeid en 100 procent voor zondagarbeid. Met inbegrip der overuren wordt over het algemeen 2 ½ tot 3 pond per week gemaakt; geschoolde arbeiders kunnen tot 5 pond per week verdienen. Er wordt geen enkel onderscheid gemaakt tussen Belgische en Engelse arbeiders. Tal van fabrieken worden door Belgen bestuurd en werken uitsluitend met Belgisch personeel. Sommige grote Engelse fabrieken als Vickers hebben afdelingen, die door Belgen bestuurd worden en waar slechts Belgen arbeiden.

Er bestaan in Engeland geen concentratiekampen voor Belgische vluchtelingen, maar er zijn te Earls Court en Edmonton asielen voor dakloze gezinnen, oude mensen en werklozen. Deze mensen kunnen daar kosteloos verblijven, vinden er een onderdak en voedsel en ze zijn het voorwerp van een vriendschappelijk en welwillend toezicht. Er zijn daar scholen, die door Belgische onderwijskrachten geleid worden, onder toezicht van het gezantschap. Het onderhoud van deze verblijven wordt uitgevoerd door vluchtelingen, die daarvoor een kleine vergoeding van 8 tot 10 shillings ontvangen.

Wat de militaire verplichtingen betreft, niet slechts wordt er geen enkele Belg gedwongen om als vrijwilliger deel te nemen in het Belgische, noch in het Engelse leger, maar wel verkrijgen integendeel Engelse patroons uitstel voor de geschoolde arbeiders, die in hun

fabrieken werken. In het algemeen kan men zeggen, dat de Belgische arbeiders in Engeland geheel behandeld worden als hun Engelse kameraden. Ze genieten dezelfde voordelen en zijn aan dezelfde verplichtingen onderworpen.

De instelling van het Belgisch bureau voor arbeid onder toezicht van de Engelse regering en de Belgische legatie, is op zichzelf reeds een tegenspraak van het artikel van het Zwitserse blad Volksrecht. Dit bureau heeft vooreerst tot taak door onderzoek zich op de hoogte te stellen van de arbeidstoestanden. Dank zij dit onderzoek zijn tal van conflicten voorkomen. Verder waakt het bureau voor de belangen der Belgische arbeiders in industrie, landbouw en handel. Ook houdt het bureau zich bezig met het verschaffen van werk aan arbeiders en intellectuelen. Het bureau onderhoudt nauwe en uitstekende betrekkingen met het ministerie van handel en dat van munitie. Alle klachten of aanvragen van Belgische arbeiders worden door hen, die zich bezig houden met de werkverschaffing, doorgezonden naar het arbeidsbureau te Londen. De Belgische arbeiders krijgen door middel van het bureau zo nodig kosteloos rechtskundige bijstand. In het bijzonder zorgt het bureau, dat er aan slachtoffers van arbeidsongevallen vergoeding wordt uitgekeerd. Ook kwesties betreffende het spaarwezen en levensverzekering, worden door middel van het bureau geregeld.

Een officiële Belgische commissie, samengesteld uit personen, die aangewezen zijn door de Belgische regering, houdt zich te Londen bezig met de algemene belangen der vluchtelingen. In een subcommissie voor arbeid hebben personen uit allerlei partijen zitting, ook twee bekende socialistische leiders, de Brouckere en Eckelers. Het comité staat in nauwe betrekking met het door de Engelse regering georganiseerde comité voor vluchtelingen, waarin verscheidene Belgen zitting hebben. Naast deze officiële lichamen, die voor het welzijn der Belgische vluchtelingen te zorgen hebben,

moeten tal van instellingen genoemd worden, die door het particulier initiatief van invloedrijke Belgen en Engelsen in het leven geroepen zijn.

De correspondent van het socialistische blad uit Zürich, wiens beweringen de Duitse pers met zoveel haast overneemt, zou, in plaats van zich te lenen tot het overbrengen van fabels, die geen Belg in Engeland zonder schouderophalen zou lezen, beter gedaan hebben aan de bron der Belgische activiteit in Engeland zijn inlichtingen in te winnen en bij de duizenden arbeiders, die, dank zij hun hoge salarissen, reeds een klein spaarpotje vormen, bestemd om hen te helpen bij het opbouwen der bouwvallen, die in België door de Duitsers zijn opgehoopt.

De zedelijke moed der burgerlijke overheid in België.

Men schrijft ons:

Het gaat over de deportatie der burgers uit België ...

De goedgunstige lezer, die zich zopas met de voeten bij het gezellige vuurtje gezet heeft, mag niet kregelig worden. Het wordt geen gruwelgeschiedenis, het wordt geen eindeloze opsomming van feiten, die het duistere lijden van een onschuldig volk in het licht stellen en waarbij men zou huilen van medelijden en schreeuwen van afgrijzen en verontwaardiging, als men er de tijd voor wilde over hebben en de lust en de moed om ze in hun volledigheid op te sporen.

Op de donkere achtergrond van volksellende verschijnen als lichtende stralen de daden van zedelijke grootheid, gesteld door de Belgische burgerlijke overheden in het bezette gebied. Voor deze daden wil ik de aandacht vragen, nu al te zeer de bewondering opgevorderd wordt voor de heldenmoed in het vuur van de strijd met

de wapens. Er is moed, er is hoge moed nodig om in het bezette gebied van België, waar de vijand heerst met de overmacht van zijn militaire kracht, met opgeheven hoofd en luide stem te spreken en op te komen voor de verdrukten en voor het gekrenkte recht. Ook dat is heldenmoed en van het beste gehalte. Want staat niet aldoor op het uitspreken van alles wat niet ten voordele van de Duitse belangen is, de straf van de opsluiting of wegvoering, zonder vorm van proces? Zijn niet tal van afgevaardigden, burgemeesters, volksleiders, professoren, als ongewenst weggestuurd – en heus niet naar een Luilekkerland? En toch te durven spreken, te durven protesteren tegen maatregelen, genomen door het Duits militair en burgerlijk bestuur, - als zwakken, de verdediging van de zwakken te durven opnemen, - wat men als onrecht beschouwt, onrecht te durven noemen, er is een hoog begrip van zijn plicht en een zedelijke sterkte toe nodig, die de bewondering afdwingen ook van de koelste toeschouwer.

Nog klinkt de weergalm van de protesterende stem van Kardinaal Mercier, die niet alleen een beroep doet op het solidariteitsgevoel van de wereld, maar ook niet ophoudt, door de geslotenheid van zijn redenering, de overweldigende macht te dwingen tot een te rade gaan met haar geweten.

Niet minder kranig echter, hoewel minder naar buiten bekend, is de houding van de burgerlijke overheden, de burgemeesters, gemeentebesturen, afgevaardigden, senatoren, geleerden, rechters, die niet willen hebben, niet hebben kunnen zwijgen, waar hun hele volk aan het lijden was. Zij hebben protest op protest gericht tot de Duitse overheid. En wat zij zegden was geen meetinggeschreeuw. Hun woord is steeds waardig gebleven, ook als hun stem beefde van verontwaardiging. Ze hebben de vijandelijke overheid tot discussie gedwongen en hebben ermee onderhandeld, wel als verongelijken, niet als overwonnenen. Ze hebben niet kleinmoedig gesmeekt, ze

hebben een beroep gedaan op hun goed recht. De wrede handelswijze van het wegvoeren klaagden zij aan en, waar hun bevolking ook nog in haar eer aangetast werd, toen men hen antwoordde dat zij niet fier genoeg was om door arbeid hun brood te verdienen, daar hebben zij niet gearzeld om de tegenstrever in volle – en gevaarlijke – oprechtheid zijn eigen schuld voor ogen te leggen.

Beraden klinkt de aanhef van de eerste brief aan gouverneur-generaal von Bissing, gestuurd door de leden van de wetgevende macht, die elkaar te Brussel, waar zij verblijven, konden spreken, nl. vier ministers van staat, 19 senatoren en drieëntwintig afgevaardigden:

“Het scheen of geen lijden meer kon gevoegd worden bij alles wat reeds op ons weegt sedert de bezetting van ons vaderland. Onze vrijheden zijn afgeschaft, onze nijverheid en handel vernietigd, onze grondstoffen en werktuigen weggevoerd, het openbaar fortuin geruïneerd, de nood komt in de families, die tevoren welvarend waren, de ontbering en de rouw, men heeft alles verduurd, zonder andere opstand dan het zwijgend protest der ziel en zonder dat de openbare orde te lijden had. Een uitgestrekt gevoel van solidariteit bracht alle sociale klassen bij elkaar; men leed te samen en dit gezamenlijk lijden verlichtte de zwaarte van het individueel verdriet.

“Maar nu komt een nieuwe dwang over onze gezinnen en scheurt ze van elkaar. Honderden, duizenden vreedzame burgers, van elke ouderdom, van elke stand, een gehele burgerlijke bevolking wordt plotseling en brutaal uit haar huis gehaald en naar Duitsland vervoerd. Waarheen, naar welk deel van het keizerrijk? Niemand weet het. Hoe zal zij er leven, tot welk werk zal zij veroordeeld worden? Mysterie. Daardoor leven honderden, duizenden vrouwen, kinderen in angst door een scheiding, waarvan niemand het einde

voorziet, en het zien van hun droefenis is van die aard, dat, om ze niet te moeten zien, de rekruteerders aan de wenende vrouwen, aan de wanhopige huisgenoten de troost van een laatste vaarwel ontzeggen.”

Het pijnlijk tafereel van het rekruteren en het wegvoeren van de mannen tussen 17 en 55 jaar wordt opgehangen in het protest van de afgevaardigden van Bergen, en daarin wordt opgemerkt, dat men niet enkel de werklozen wegvoert, maar ook de mannen van de meest verscheiden werkkringen: meester-kleermakers, brouwersknechten, elektriciens, landbouwers, beenhouwers, bakkers, zelfs jongelingen uit het middelbaar- en hoger onderwijs, en vaders van talrijke gezinnen.

Hierop wordt nog de nadruk gelegd in de brief van de leden van de wetgevende macht, van 28 november II.: “Wij wonen sedert weken een ontplooiing bij van verwoede strengheid, zonder voorbeeld in de wetgeving van een enkele beschaafde natie, en die zich richt onverschillig tegen de burgers van elke ouderdom en elke stand, en het liefst niet tegen de werklozen, maar tegen hen, wiens professionele handigheid het meest van aard is om u te helpen in de strijd tot het uiterste, waarvoor Duitsland, naar de getuigenis van de meest gezaghebbende leiders van zijn partijen, zijn burgers en die van de bezette gebieden wil mobiliseren, op gelijke voet met zijn militairen ...”

Tegenover zulk optreden worden, in de brieven van de gemeentebesturen van Antwerpen en Brussel, de mooie beloften gesteld, waarmee de Duitse overheid de Belgische bevolking terug naar het land lokte.

Doch ook wordt tegen dit optreden het recht gesteld, het recht zonder meer. Daar is allereerst de kranige brief, ondertekend door

500 magistraten en advocaten van Brussel, die zich plaatsen op rechtskundig gebied, en zeggen dat de wegvoeringen de ontkenning zijn van het vastgestelde oorlogsrecht, dat aan de burgerlijke bevolking de vrije uitoefening van haar rechten vrijwaart, de rechten van de persoonlijke vrijheid, erkend door alle beschaafde landen. En het is een hard woord, doch wie zal de juistheid ervan kunnen bestrijden: “deze maatregel brengt ons terug naar de tijden, waarin de overwinnaar de overwonnen volkeren in dienstbaarheid meenam en tot de slavernij veroordeelde.”

Naar het geschreven recht verwijst de bekende autoriteit op het gebied van internationaal recht, professor Nys: de bezettende macht is gehouden, de rechten van de vreedzame inwoners te eerbiedigen, en de bezetting van een land maakt niet meer, als in vroegere tijden, van de overwinnaar de heerser van het veroverde land. Dit is alles duidelijk omschreven door de conferentie te Brussel in 1874; het project van conventie van 1874 heeft gediend voor de besprekingen van de conferenties te 's Gravenhage in 1897 en 1907, en deze conferenties zijn er niet van afgeweken.

Wanneer echter de Duitse overheid de schuld van de wegvoering werpt op de arbeiders zelf, die het verkiesen zich door de liefdadigheid te laten onderhouden, in plaats van aan de arbeid te gaan, dan kan niet langer de verontwaardiging bedwongen worden. “Dit is laster, zeggen de afgevaardigden van Bergen. Onze arbeiders zijn geen luiaards, maar zij hebben hun land lief, en ze zijn zich bewust van de geheiligde plichten, die de oorlog hen oplegt. Geen man van eer zal hen afkeuren om hun weigerachtigheid”, weigerachtigheid nl. om de arbeid te aanvaarden, die hen door de Duitsers ten voordele van de Duitse krijgsvoering (onrechtstreeks althans) werd aangeboden.

En de groep van afgevaardigden, die te Brussel verblijven, aarzelt niet, in de verdediging van de Belgische arbeiders, de schuld van de wantoestand elders te leggen. "Het is voldoende, schrijven zij, het Bulletin van de Verordeningen, verschenen sedert 1 december 1914, te doorbladeren, om vast te stellen dat een geheel deel van de nationale industrie methodisch beroofd werd van al haar voorraden en haar middelen tot productie, - dat zij uitgeput, verlamd en zelfs verdord werd tot in haar bronnen door het in beslag nemen van de werktuigen, het wegvoeren van de machines, het in beslag nemen van de grondstoffen, metalen, producten, door de desorganisatie van het vervoer, op het ogenblik haast geheel gestremd, het afnemen van het rollend materiaal van onze buurtspoorwegen, het opheffen van zekere lijnen en het wegnemen van de rails, de ongehoorde opvoering van paarden en zelfs van de meest buitengewone types van inlandse voortbrengers, niettegenstaande de meest formele beloften, die vruchteloos bleken." Er wordt verder op gewezen, dat enkele speciale industrieën als glasnijverheid en metaalnijverheid onder sekwester gebracht werden, dit is onthoofd, en dat daardoor weer een grote hoeveelheid werklieden op straat geraakte. En waar de openbare Belgische besturen hun best deden om, door grote werken te laten uitvoeren, de werklozen aan de arbeid te helpen, daar kregen zij verbod "van de hogere overheid". "Doch waarom verder op deze demonstratie ingaan, zo vragen zich de politieke mandatarissen af, om te bewijzen, dat als er werklozen zijn, de oorzaak van de werkloosheid niet bij hen ligt, noch bij de geallieerden, noch bij de voorvallen, die de wereld beroeren. Helaas, het is niet de eerste keer dat in de loop van de vreselijke gebeurtenissen, die de oorlog over ons diepbedroefd land bracht, men degenen, die de onschuldige slachtoffers zijn, beschuldigd heeft de verantwoordelijke aanstichters te zijn."

Geen protesten mochten helpen. Nu verder onderhandelen met de vijand niet mogelijk bleek, nu men hem niet kon vermurwen, bleef er de Belgische burgerlijke overheden niets anders over dan een beroep te doen op de neutrale landen. De leden van de wetgevende macht, te Brussel verblijf houdende, overhandigden, tegelijk met hun briefwisseling met de Duitse overheid, een schrijven aan de vertegenwoordigers der neutrale landen, waarin zij onder meer zeggen:

“Bij het keizerlijk gouvernement mochten niet baten noch onze overwegingen van rechtvaardigheid en wettelijkheid, noch onze oproep op de rede en het recht, noch het smeken van de gehele bevolking. Uwe excellentie zal er zich van willen overtuigen door het lezen van dit antwoord, waarvan wij haar een vertaling bezorgen.

“Intussen verergert de toestand en de wrede maatregelen, die de verontwaardiging verwekken van elke Belg, worden achtereenvolgens toegepast op alle streken van ons grondgebied.

“Wij zouden aan onze plicht te kort doen als wij de drogredeken niet beantwoordden en als wij niet opkwamen tegen de voorwendselen, waarmee men onze vraag heeft afgewezen.

“Wij hebben de eer uwe excellentie een kopie te overhandigen van ons wederantwoord, dat wij op deze datum ondertekend hebben.

“Zal onze nieuwe oproep gehoord worden?

“Wij durven haast de hoop niet meer koesteren.

“In onze angst keren wij ons met vertrouwen naar het gouvernement van uwe excellentie en naar die der andere neutrale staten.

“Wij smeken hun de stem te onzen gunste te verheffen en een drukking uit te oefenen, die krachtdadig genoeg is om een einde te stellen aan deze allertreurigste situatie.

“De vredelievende naties kunnen niet met de armen gekruist zitten bij de klaarblijkelijke schending van de meest geheiligde principes van natuurlijk recht, van de positieve wet, van het volkenrecht en de internationale conventies.

De eer van de mensheid vereist dat de onpartijdige geschiedenis niet een schuldige onverschilligheid te boeken heeft tegenover de meest afstotelijke onrechtvaardigheden.

“Indien ons ongelukkig lot hen er niet toe noopte op te treden, dan zou nog hun eigen belang hen moeten aanzetten om de verdediging te nemen van onze onvoorwaardelijke rechten. Zijn deze niet de gemeenschappelijke erfenis van de beschaafde naties, en hebben niet alle volkeren een gelijk en hoog belang bij het doen eerbiedigen van deze rechten?

“Wij verzoeken uwe excellentie onze vurige voorspreker te zijn bij uw gouvernement, en als uwe excellentie aldus de weergalm van onze gerechtvaardigde klachten wil overbrengen, dan hebben wij het volste vertrouwen dat uw gouvernement, in verstandhouding met de andere gouvernementen, door geen gezamenlijk en plechtig protest en door argumenten, die zich aan de ernst van de toestand aanpassen, Duitsland ertoe zal brengen de meest onrechtvaardige, de meest barbaarse van de maatregelen, waarvan wij te lijden hebben, te laten varen.”

Zal de wereld naar hun stem luisteren?

Onze kinderen naar Holland (Van onze correspondent Emanuel de Bom).

Antwerpen, 15 januari.

Voor dag en dauw uit de veren – dat was vanochtend het wachtwoord voor een 130-tal Antwerpse kinderen, 100 van Belgische ouders en 30 van Nederlandse ingezetenen, die, door de zorgen van daartoe werkzame comités voor een poosje de verkwikking der Nederlandse gastvrijheid zouden gaan genieten.

Om kwart voor 7 (Hollandse tijd) was een deel van de voorhal van het Middenstation al aardig vol met het jonge volkje, waar ouders en comitéleden een waakzaam oog op hielden. De Belgische kinderen stonden onder de hoede van de heer de Cock de Rameyen, voorzitter der Antwerpse afdeling van het Hollands-Belgisch comité Gezondheid voor het Kind. Ze zagen er alle, zoals zich laat denken, buitengewoon opgewekt uit. In de wachtzaal zat nog een groepje kinderen te ontbijten, die per janplezier uit Lier waren gekomen. En we zagen er ook nog een aantal, die zo uit Sint-Niklaas (Land van Waas) aangekomen waren. Voor rekening van het Koninklijk Nationaal Steuncomité te 's Gravenhage gingen ook een dertigtal Hollandse knapen en meisjes (van 6 tot 12 jaar) mee, die door een oranje strikje van hun tijdgenoten onderscheiden waren. Hier eveneens een blijde stemming, hoorbaar aan de schaterende stemmetjes en glimmend uit de olijke kijker. Hoe netjes zagen ze er allemaal uit; daar hadden de moeders, die hun telgen vergezelden, voor gezorgd. Wat me trof: al deze kinderen, op weinige uitzonderingen na, zagen er werkelijk patent uit. Deze kinderen zijn toch alle door doktershanden gegaan en uit de zwakste elementen gekozen: dat geeft veel hoop voor de toekomst, want het blijkt, dat zij die door de faculteit als hulpbehoevend worden beschouwd, er over het algemeen nog goed genoeg uitzien. Eigenlijke zieke kinderen worden niet meegenomen. De kinderen die nu vertrekken gaan alleen met vakantie om in Holland eens goed op te fleuren. Die indruk werd er niet minder op, toen we in de spoorhal de trein, alle met

wagens 1^e, een enkele ook 2^e klasse, vol jeugdige reizigers bezichtigden. Dat zal vol met jonge Uilenspiegels uit het Brusselse, die alle tekenen van een uitbundige levensvreugde vertoonden: jolige gezichten van jongens, die er op uit gaan, naar de schoolkolonies, of zo. Bedenk dat hun zo'n buitenkans in geen 2 of 3 jaar meer te beurt is gevallen! De Brusselse jongens sloegen ook al snel aan het zingen, en ze hadden een karnavalsdeuntje klaar in het Frans:

Encore un p'tit verre de vin
Pour nous mettre en rou-ou-oute!

Aan de verbaasde comitésleden vertoonden de Brusselse ketjes bovendien achter het raam enige uitgelezen kunstjes: neus en kin plat drukken tegen het venster, en dergelijke. Verder almaar wuifhandjes en knipoogjes en zotternij van wabliefje.

Waarlijk, de vreugde werkte aanstekelijk, zodat belangstellende comitésheren de lust voelden opkomen om liefst maar eens mee te gaan. Maar o, die passenhistorie!

Er waren daar, naar ons verteld werd, circa 580 kinderen bij elkaar; althans voor zovelen was de trein bestemd, maar te Mechelen was die bij vergissing doorgereden en had de daar wachtende groep uit Dendermonde achtergelaten. Die moesten nu nog eerst toekomen, eer de reis naar Essen kon doorgaan. Daar wachtte hun een hartgrondige visitatie, die zeker wel verscheidene uren in beslag zou nemen, en waar dan ook bij voorbaat door de voorzienige overheid de nodige voorschriften voor waren opgesteld. Het is namelijk verboden, "dat de kinderen dragers zijn van enig geschrift of druksel, zelfs geen stuk van een dagblad. Het kind, dat in bezit zou gevonden worden van welkdanig geschrift, zal door de Duitse overheid terug naar huis gevoerd en de ouders zullen verantwoordelijk worden

gesteld. Zij stellen zich aan strenge straffen bloot." Snoeperijen noch geld mogen de kinderen op zich hebben. Wel: drie boterhammen. Verder heeft ieder kind zijn nummer, dat in robuuste letters op zijn kleren is bevestigd.

In de rugzak dragen zij het noodzakelijkste mee, dat zij gedurende hun afwezigheid (ongeveer 6 weken) behoeven.

De heer de Cock de Rameyen leverde zijn beschermelingen over aan Mevr. de gravin John d'Oultremont, die met de heer van Vollenhoven, gezantschapsraad, zaakgelastigde van hare majesteit de koningin der Nederlanden, het erevoorzitterschap van Gezondheid voor het Kind waarneemt. In de trein was ook aanwezig Mevrouw Leo van de Perre, voorzitter van dit werk.

Van het Nederlandse Steuncomité te Antwerpen waren aanwezig: de heer J. A. van den Bergh, consul-generaal, erevoorzitter, en zijn dochter, de vice-consul, de heer Maas, de voorzitter L. H. Smeding en mevrouw Smeding, de penningmeester B. Wijnperle. Mevrouw d'Oultremont betuigde de consul-generaal haar warme erkentelijkheid voor de gastvrijheid die onze kinderen in Noord-Nederland genieten.

Te Dingerlo zijn gisteren zeven uit Bottrop ontvluchte Belgen over de grens gekomen.